

Ann-Margret Johansson

I denna personliga essä av Ann-Margret Johansson möter vi en människa som upplevt vikten av att bli tagen på allvar, som upplevt hur det är att ta emot allvarliga besked, hur rädslan kan omvandlas till kraft och hur hon tar till sig hoppet. På ett både konkret och uttrycksfullt sätt beskriver hon hur patientens verklighet är en helhet av stormande känslor och sociala relationer, existentiella frågor och kamp mot svår sjukdom.

Ann-Margret Johansson är keramiker. Bilder av hennes skulpturer återfinns på olika platser i tidskriften. De är som påminnelser om den kraft som finns i varje enskild människa. Ann-Margret Johansson, som är bosatt i Eskilstuna, har bl a gett ut en samling tankar präglade av både vardagsslit, värme och humor, diktsamlingen "Hur blir det med min moppe, Morsan!"

Vinter gick mot vår. Det var snöslask och jag längtade efter värme. Allt var inte som vanligt. Jag hade blivit ensam. Mannen i mitt liv hade träffat en annan. Jag försökte hålla ångesten ifrån mig. Ville inte skrika eller gråta. Mest för barnens skull. Jag lagrade det omsorgsfullt inom mig. Snöslasket fanns kvar. Det var fredag och jag skulle hjälpa till på loppis. Jag skyndade mig hem efter jobbet. Barnen skulle ha kvällsmat. Kände någonting men inget som gjorde ont. Hade känt det ett flertal gånger under året av olika skäl. Magsår, magkatarr, stress, nerverna, njurarna kanske? Fick Novalucol, Novalucid, Miniform, penicillin och cortison. Men jag blev inte tagen på allvar. Jag var en trött, övergiven mamma med fem barn.

Jag gick till loppis, tog med mig min 9-årige son Pelle. Kände att något var fel. Det började göra ont. Gick hem igen och det gjorde fruktansvärt ont i magen. Skulle jag ringa akuten igen eller vad? Pelle och jag åkte dit. Han höll mig hårt i handen. På akuten fick jag lägga mig bakom ett draperi och vänta. "Är du här igen? Kanske har du gallsten. Vi kollar." Doktorn tryckte på magen. Tappade urin, tog blodprov. "Bäst att ta in dig

för observation." Jag ordnade så Pelle kom hem. Klockan var elva på kvällen. Fick smärtlindring, blev yr och kände mig nästan berusad, kissade ofta och kände att något var fel.

Jag var rädd, men nöjd med att jag kommit in på sjukhus. Det blev röntgen och sen kom gynekologen. Någonting syntes men inget akut. Det blev lördagnatt och jag skulle opereras måndag eller tisdag. De skulle kolla, göra titthål. Klockan två på natten stod jag inte ut. Akut operation, bakjour tillkallades. Skönt att bli tagen på allvar. Skönt att bli av med tarmvred eller vattencystor som de sa.

Uppvakning. Operationen var över. Vad var det? Vattencystor har många kompisar haft. Var jättetrött och yr och stygnen kändes. Det hade hunnit bli måndag morgon. Ronden kom. Jag låg på allmän sal. Det var en jättehygglig tjej i sängen bredvid. Steriliserad efter tredje barnet. Ja, vi pratade om det. Hade själv gjort det nio år tidigare efter femte barnet. Det fick vara nog sa alla omkring. Det fick vara nog med fem barn. Tjejen i tredje säng hade inkontinens. Där låg vi och rondan var på väg. De stannade vid min säng. Tittade på mig så där ödmjukt: "Det var värre än vi trodde. Det var värre än vi trodde!" en jättestor cysta, tänkte jag och blev så där isande kall. "Vad var värre än ni trodde?" "Vi ska prata med dig efter rondan. Systrar ska rulla in din säng på läkarexpeditionen."

Där började jag fatta. Jag var sjuk. Jag var sjukare än jag trott. Jag såg på systrar att något var fel. Varför sa hon inget? Varför pratade hon inte? Fick hon inget säga? Hon bara höll min hand. Då grät jag. Doktorn kom och satte sig bredvid mig och tog min hand. "Du har CANCER. Vi hittade en på äggstocken och en på äggledaren. Vi har skickat prov. Det är cancer, elakartad cancer. Men det finns hjälp. Du skall få cellgift. Det är väl prövat på din sorts cancer. Och i Örebro är de duktiga. Du får gå på behandling och sedan opererar vi för att se om det går bort."

Då föll alla mina andra svagheter. Jag som gråtit så mycket för mitt liv som ensam mamma. Nu gällde det

Jag hade en dödlig sjukdom och fem barn. Jag frös till is och tog på mig vapenskölden

helt plötsligt LIVET. Jag hade en dödlig sjukdom och fem barn. Mitt barnbarn var sex månader. Jag frös till is och tog på mig vapenskölden. Jag skulle slåss. Fajtas. Kämpa. Här gällde det att överleva.

Barnen kom. Kanske var det den finaste stunden med alla mina barn omkring mig, tröstande, då jag hade det svårt. De satt där och jag försökte vara den starka igen. Jag var ju deras mamma. När det gått skrek det inom mig. Jag var så rädd - så rädd. Cancer. Jag. Vad är det? Vad är cancer? Har just jag fått cancer? Så blev det till slut. Cancern hade börjat gnaga på min trötta kropp.

På rummet skrattade de och kvällstvätten hade börjat. Skulle jag säga det? Jag sa det. "Jag har cancer."

Foto: Peter Lannes

Det blev tyst. Så tog jag fram min vapensköld igen och sa: "Det här ska jag fixa. Jag ska slåss."

Den första natten blev den svåraste. Sköterskan satt hos mig. Jag fick varmt att dricka och utanför fönstret fanns stjärnorna som blinkade. Tiden kom då diagnosen var klar. Elakartad äggstockstumör. Ovarialcancer på latin.

Så mycket blommor och brev har jag aldrig fått förut. Massor av vänner stödde mig i min sorg och jag fick så mycket värme och kärlek att jag aldrig behövde frysa. Väntade hemma dessa tre veckor tills jag skulle behandlas. Cellgifter. Jag hade hört talas om det. Men vad var det? Jag var rädd. Jag minns när jag satt i bilen på väg till sjukhuset. Jag ville vara stark och det här skulle jag klara. Men det gjorde ont i bröstet. Så där tomt: om man inte spelar med så faller man.

Fick ligga på tresal. Prover togs och peruker provades. Allt gick av bara farten. Doktorn presenterade sig och jag fick berätta om hela min barndom, ungdom och förlossningar och min fars jobb. Han hade varit arbetare på Bolinder-Munktells gjuteri.

Jag skulle vara med i en forskningsgrupp. Jag ville allt då, allt för att vara med i tiden. Eller vad det rädslan? Den 26 april, min yngste son Pelles födelsedag, skulle giftet in i min sjuka kropp. Först koksalt i två timmar, sen kom sköterskan. Hon med grön rock, långa handskar och munskydd, hon som tröstade mig. Höll mig i handen och sa att jag var duktig.

Giftet var rött som hallonsaft. Hallonsaft som jag tycker så mycket om på sommaren. Att dricka saft och äta skorpor på de vita trädgårdsmöblerna på landet. Den färgen skulle vara ett gift i min kropp. Jag minns den så väl. Jag ville skrika, slå dem och inte svara. Jag ville inte svara någon. Jag ville inte se dem. Så spred sig giftet i mig. Jag grät. Hela min kropp grät. Åkte hem, där var jag tom och ensam. Som om någon dödat mig inuti. För så kändes giftet. Skalet av mig fanns kvar, men inuti var jag död.

Sen kom dagarna efter behandlingen då jag måste vara stark och klara det. Jag kräktes och benen stack som myror. Mina ögon blev torra och jag var sjuk. Jag minns natten då jag trodde jag skulle dö, inte av cancer utan av behandlingen. Jag minns då jag ringde till av-

Giftet var rött som hallonsaft. Hallonsaft som jag tycker så mycket om på sommaren

Jag gläds inte över rikedom utan över att få sitta nere vid havet, doppa mina fötter och svalka dem

delningen och var på väg att ge upp. Ändå var det något som höll mig fast. Det var barnen och alla kramar. Det var vännerna.

På sjuttonde dagen efter första cellgiftsbehandlingen kom det som jag väntat på. Jag tappade håret. Kände hur det stack i hårbotten och sen började sjukdomen att klä av mig helt naken. Håret lossande. Jag försökte hålla kvar, men det bara föll. Första tussen ramlade i Klosters kyrka på mina två barns konfirmation. Mitt i kyrkan föll det. På något vis var det ändå hedrande. Där får man vara som man är.

Tiden gick. Det blev fler cellgiftsbehandlingar och mellan dem byggde jag upp styrka. Sen var det dags igen. Jag prövades och jag höll mitt eget försvarstal. "Klara det, klara det! Kämpa!" Och det gick. Mitt i all kris formades jag att ta till mig hoppet. Jag kände också att läkarna stod mig nära och jag kände hela vårdpersonalens kamp att det skulle gå vägen. Men man skjuter alltid på budbäraren och det gjorde jag många gånger. Vem gör inte det?

Dagen kom då jag skulle göra "second look". En operation till. Jag minns inte mycket av den, bara att när stod vid min sida och sa: "Cellgiftet har bitit på cancer!" Cellgiftet har bitit på cancer. Vilken känsla! Det fanns hopp!

Sen kom strålningen. Jag skulle strålas 33 dagar. Jag bodde på hotell. Strålning fem dagar, permission över helgen. Praktiskt var det jobbigt för jag var ensam med barnen. Men det fixade jag. Det gick bra de två första veckorna då jag bara gick dit och hem. Men sen kom biverkningarna då jag föll omkull igen.

Det var julen -89. Snön hade kommit och låg fin på marken. Jag hade varit och handlat på Åhlens. Jag fick diarré mitt i all julhandel. Det bara kom. Jag kände att om jag klarade av allt detta också så skulle jag bli ännu starkare. Det föddes ett nytt liv inom mig.

Jag var klar med behandlingen. Mina värden hade gått upp. Håret blev fjun och det började röra på sig i

Foto: Peter Lannes

min kropp. Jag ville leva. Jag skulle leva. Och pansarplåten togs fram och jag började min strid. Jag hade cancer, men det var jag som måste göra jobbet. Jag vet att det var då jag blev den jag är idag. Jag skriver ned vad jag känner, jag bygger mina formar större och större. Jag är inte rädd på samma sätt. Men inom mig får jag vara ledsen, svag och rädd. Jag har rätt till det. Vi har alla rätt till det. Och idag lyssnar jag på dem som är svaga. För vem ska tala för dem, om inte vi starka?

För mig är glädjen att se barnen. De har tagit studenten. Jag gläds inte över rikedom utan över att få sitta nere vid havet, doppa mina fötter och svalkade dem. Inte springa, utan gå längs stranden. Jag blir trött, men jag får bli det. Jag plockar blommor och fyller mina krukor och känner att livet förändrade mig. Det är inte så viktigt att jaga lyckan, utan att behålla den även om livet stormar.